

Iskolába megy a színház

avagy hogyan készül az oktatási csomag?

Trencsényi Katalin

Amikor az angol Proteus Theatre Company-val tavaly augusztusban aláírtam a dramaturgi szerződésemet, még nem volt fogalmam arról, pontosan mire is vállalkoztam. A szerződésben az állt, hogy dramaturgként nemcsak egy új, egyelőre csak ötletként létező gyerekdarab megszületésénél fogok bábáskodni, hanem az előadáshoz kapcsolódó oktatási segédlet elkészítése is az én feladatom lesz. Szóval, egy még nem létező darabhoz és előadáshoz ígértem meg látatlanba, hogy elkészítem az azt kiegészítő, iskolákba kerülő oktatási segédanyagot!

Csupán annyit tudtam, hogy az előadás 7-10 éves gyerekeknek szól majd. Tehát az általam készítendő anyag célcsoportja is ez a meglehetősen vegyes érettségű korcsoport kell legyen. Sajnos, a színháznak csak egyfajta „paksamétára” volt pénze, így olyan „univerzális” anyaggal kellett előállnom, amiben mindenki találhat majd a kedvére való feladatot. Vajon hogyan tudok majd olyan anyagot készíteni, ami a hétévesnek is és a tízévesnek is egyaránt érdekes és hasznos lesz? Kis töprengés után arra jutottam, hogy oktatási csomagomat „svédasztalszerűen” fogom megtervezni: azaz olyan kínálatot próbálok nyújtani, amiben ki-ki talál kedvére való, és az érettségének megfelelő ismeretanyagot, feladatot.

Nem első találkozásom volt ez a művészetpedagógiával. Két éve dolgozom egy fogyatékos felnőttekkel működő táncsoporttal (Coral Dance Company, London), akikkel az előadások létrehozása mellett oktatási programjaink is vannak (táncszakkör fogyatékos napközitthonokban, továbbképzés művészetpedagógiára szakosodó főiskolásoknak stb.). Emellett asszisztensként rendszeresen dolgozom Nancy Willis festővel, aki a Whitechapel és a Tate Britain galériákkal együttműködve foglalatoskodik a fogyatékkal élők szélesebb értelemben vett képzőművészeti nevelésén. Tudásomat számos pedagógiai tréningen fejlesztettem tovább, emellett munkámhoz elengedhetetlen, hogy a különböző művészeti intézményekben működő oktatási részlegek munkájával és kiadványaival naprakész legyek.

Mégis, ez volt az első olyan munkám, ahol magamnak kellett mindent kitalálnom és megvalósítanom. Ugyanis a Proteus színház első gyerekdarabja és egyben első oktatási segédanyaga volt ez – így nem volt mintájuk, ami a segítségemre lehetett volna. Sőt, igazából maguk sem tudták, hogy mit is szeretnének a csomagban látni. Teljesen szabad kezet kaptam.

Eligazításomra mindössze annyit mondtak, hogy olyan oktatási anyagot várnak tőlem, amit az előadásokra látogató iskolák tanárainak adnának majd oda, hogy ha a színház után szeretnének az osztályukkal még egy-két (vagy akár több) tanórát eltölteni, ez a csomag segítsen nekik az előadás feldolgozásában, illetve a darab által felvetett témákban való további elmélyülésben. Arra kértek, hogy a csomagban a teljes felölelt korosztály számára legyen érdekes és hasznos ismeretanyag és feladat. Viszont nem kellett a csomagomat az itteni „nemzeti tantervhez” igazítanom. Azt bízunk a tanároknak – mondták –, hogy megtalálják, melyik téma, hová illeszkedik! (Később egy pedagógussal beszélgetve kiderült, ez hiba volt: segített volna a kollégáknak, ha feltüntetjük, melyik fejezetünk milyen témáknak és követelményeknek feleltethető meg a nemzeti tantervből.)

Szem előtt kellett tartanom viszont, hogy a színháznak nem volt sok pénze a csomagra, tehát könnyen sokszorosítható (nyomtatható, fénymásolható), de mégis figyelemfelkeltő, érdekes anyagot vártak tőlem.

Ahogy az őszől fogva egyre több időt töltöttünk a szerzővel (Phil Smith) és a rendezővel (Deborah Wilding) darabunk „meséjét”, kanavaszát tervezve, vitatva, újraírva, úgy kezdtem is körvonalazódni a feladatom. Hetek múltán már tudtam, miről fog a történet szólni, sőt azt is, miért fontos a darab a rendező és az író számára, milyen kérdések izgatják őket. Úgy döntöttem tehát, hogy a műből fogok kiindulni, a darab és annak főbb témái köré fogom a csomagom tartalmát is és formáját is alakítani.

Mikor a tervek körvonalazódtak, ki-ki elvonult dolgára. Phil, a szerző megírni a drámát, Deborah, a rendező a darab zeneszerzőjével és díszlettervezőjével dolgozni, én pedig kutatni. Először is megnéztem, más színházak milyen oktatási anyagokat készítenek (némelyikük, mint pl. a Royal Court Theatre ezt interneten is elérhetővé teszi). Noha csak a hétoldalas szinopszist ismertem, az jól látható volt, hogy egyik témám a menekültek helyzete lesz majd, tehát könyvtárból, internetről, újságokból elkezdtem gyűjteni a hozzávaló kép- és információanyagot. Közben az anyaghoz illő, olcsó, de tetszetős formát is próbáltam kiötleni.

Ezalatt Phil elkészült az első szövegváltozattal, így már pontosabban tudtam, miről is szól a mesénk, aminek közben a *Sprout!* címet adtuk.

Normaltown (magyarul nevezzük Mindenrendben városnak) szürke lakói csendben élik életüket: az utcákon autókön kívül senki nem jár, az emberek odahaza a tévé fényénél melegedve igyekeznek mindenfajta veszélytől mentes életet élni. Ide érkezik egy kisfiú, aki a nagybátyját, Uncle Hocus-t (mondjuk: Hókusz bácsit) keresi. A szülei küldték hozzá azzal, hogy nagybátyjánál bizonyára menedéket talál. Odahaza túl nagy a veszély, ismét háborúznak a felnőttek. A sokat látott, sokat szenvedett kisfiút befogadja a kissé hóbortos, de jólelkű nagybácsi, aki ugyan most a városka mindenre felügyelő biztonsági őre, de annakidején Great Hocus néven bűvészként kereste a kenyerét.

A kisfiút hamarosan befogadják a városlakók is, és a Sprout (Sarjacska) becenevet adják neki, hiszen hirtelen a semmiből pottyant, nőtt ide. Sprout barátot is talál magának, Gingert (Bíborkát), a vörös haja miatt a gyerekek által folyton csúfolt kislányt.

Minden viszonylag rendben is zajlik a városban, mígnem egy napon Sprout arra ébred, hogy arca, keze és haja zölddé vált. A zöld fiú a városban először érdeklődést kelt, majd ijedelmet, végül félelmet. A városka lakói egy idő múltán úgy érzik, minden bajnak ő az oka, pusmogni kezdenek múltjáról és az idegen országról, ahonnan érkezett, és ahonnan nyilván minden bajt magával hozott.

Sprout ettől nagyon elkeseredik. Éppen a házuk előtt szomorkodik, amikor egy furcsa szellemvonat érkezik. A vonatról menekült gyerekek szállnak le, kezükben félelemmel teli bőröndjeik. Arra kéri a kisfiút, tüntesse el a bőröndjeiket és velük együtt a félelmet a városból. Mielőtt Sprout válaszolhatna, a vonat a szellem-gyerekekkel továbbáll...

A félelemmel teli bőröndök azonban csak még több galibát és ijedelmet okoznak, addig-addig, míg a városka lakói úgy határoznak, hogy kiközösítik a baj forrását: Sproutot és Uncle Hocus-t. Am az utolsó pillanatban Ginger a védelmükre kel, s segítségével vidám utcabálon a városlakók maguk tüntetik el a félelmeiket. Ettől fogva a varázsló és unokaöccse új helyét megtalálva illeszkedik be Normaltown immár bizalommal teli, színes közösségébe.

Történetünk két jellemző formai elemét választottam az oktatási csomagot meghatározó formai elemém: a színeket (jelesül a szivárvány színeit) és a bőröndöt. Úgy döntöttem tehát, hogy a csomag egyes témaköreit hét különböző színű papírra fogom nyomtatni. Míg a teljes csomag, ha nem is bőröndbe, de táskaszerű, cipzárral záródó műanyag tasakba fog kerülni (amire fillérékért akadtam egy papírboltban).

Most hogy a forma megvolt, a tartalom kialakítására került sor. A szivárvány színeiből adódóan nekem is hét „fejezetem”, főbb témaköröm kellett tehát, hogy legyen. A fejezetek sorrendjének kialakításánál igyekeztem változtatni a hasznosat a szórakoztatóval. Mindezek elé rövid bevezetőt írtam a tanároknak, ami eligazította őket a csomag használatában.

A következőkből állt össze a csomagom:

BEVEZETŐ: *Útmutató tanároknak* – Ez az oldal a pedagógusokat igazította el abban, hogy mit és hol találnak a csomagban, milyen anyagokra és eszközökre lesz szükségük az egyes feladatoknál, és hogy miként tudják a segédletet a legjobban használni.

PIROS fejezet: *Fedezd fel Sprout történetét!* – Ez a fejezet a darab megértését valamint a drámánk által felvetett, fontosabb témákról történő beszélgetést segítette aktív, feladatos formában.

NARANCS fejezet: *Uncle Hocus bűvésztükkje* – Ez a fejezet egy egyszerűen megtanulható (és kevés, ám egy gyerek kezeügyében megtalálható hozzávalókat felhasználó) bűvésztükköt tanított meg lépésről lépésre.

SÁRGA fejezet: *Közlekedés, tömegközlekedés* – Ez a fejezet a címben jelzett témát a hagyományostól kissé eltérően dolgozta fel: rövid történelmi áttekintés után az alternatív és zöld megoldásokat ismertetett utcáink biztonságosabbá és barátságosabbá tétele érdekében.

ZÖLD fejezet: *Menekültek* – E fejezet a témát gyerek szemszögből és a gyerekek oldaláról vette szemügyre.

KÉK fejezet: *Origami* – E fejezet a békét szimbolizáló origami daru elkészítését tanította meg képekkel illusztrálva, lépésről lépésre.

SÖTÉTKÉK fejezet: *Gyerekjogok* – Bizony, itt az ENSZ gyerekek jogairól szóló törvényét dolgoztuk fel a gyerek számára érthető formában.

LILA fejezet: *Információ* – Proteus Színház oldala volt ez a színházról szóló információval.

Már említettem, hogy a csomag összes témáját a darab sugallta. Ezek voltak azok a főbb témák és gondolatok, amikről köztünk is szó esett a darab megírásakor, értelmezésekor, próbája során. Az egyes fejezetek elején rövid magyarázó, bevezető rész előzte meg a feladatokat, bár igyekeztem feladatos formában tanítani. Nagyon fontos volt, hogy az oktatási csomagom a gyerekeknek (és nem a tanároknak) íródott: tehát az információkat, a kérdéseket és feladatokat a gyerekek számára érthetően kellett megfogalmazni. A csomag külalakját is a gyerekolvasókhoz igazítottam: igyekeztem minél több képet beletenni, az egybefüggő szövegeket lehetőleg röviden tartani, a betűméretet pedig gyerekolvasó-barátnak, azaz viszonylag nagyra hagytam meg.

Az alábbiakban néhány fejezetből mutatnék be ízelítőt. (Az eredeti, angol változatot dőlt betűvel szedve mutatom, majd azt követően magyarázom.)

Did you like the story? Why? (Talk about the tale, the characters and its message.)

Did you like the performance? Why? (Talk about the music, the set, the acting and those moments you found magical or those you disliked.)

Who was your favourite character in the story? Why?

What are your favourite strange things?

Itt az volt fontos számomra, hogy rávilágítsak a történet és az előadás közti különbségre. Ezért szól az első kérdés a történetről, a szereplőkről és a mese üzenetéről (annak kapcsán kéri, hogy mondják el a személyes benyomásaikat), míg a második kérdés az előadás színházi elemeit illetően kérdezi a személyes élményeiket: tetszett-e a jelmez, a díszlet, a színészi játék stb. A további kérdések is a gyerekek személyes élményeire kíváncsiak – itt nincs helyes és helytelen válasz, a feladatlap ezen részének célja, hogy beszélgetést generáljon a látottakról.

Majd rajzolási feladatot adtam nekik a mesebeli városról (Normaltown), aztán a darabban szereplő figurákról kértem, hogy beszéljenek (az idézett szövegrészletek segítségével). Ezt követte a főbb szereplők egyszerű jellemzése. Például úgy, hogy egy listáról kellett kiválasztaniuk azokat a szavakat, amik szerintük jellemzőek voltak a főszereplőre. Megint csak rájuk bízva, ki mit tart helyesnek. Céлом az volt, hogy az önálló gondolkodást és véleményalkotást fejlesszem. Ezért sem készítettem „megoldási kulcsot” a segédanyag végére. Itt minden megoldás egyformán értékes és fontos.

**What kind of person is Sprout? Tick the words you think they best describe him.
When you have finished, discuss it with your neighbour.**

average, funny, boring, clever, brave, friendly, trouble-maker, coward, interesting, good hearted, overcautious, daring, afraid, unhappy, jealous, careless, obedient, sensitive, liar, lonely, thoughtless, reckless, clumsy, confident, worried, independent, mistrustful

A szereplők egyszerű jellemzése után a darab főbb kérdéseit vettem sorra (másság, barátság, félelem) egy-egy (lehetőleg különböző típusú) feladat segítségével. Kérdéseim általában egyszerűek, világosak, konkrétak voltak:

What do other people think of Sprout after he turned green? Explain how they feel about it. Here are some quotes to help you:

Sprout: I don't know. It's funny.
Uncle: I'm not laughing. Have you tried to wash it off?
Sprout: Why?
Uncle: „Why?” What are people going to say!! Where's a flannel?
(© Phil Smith)

Ginger: You look great!! I wish I could look like that - how do you catch it?
Sprout: I don't know. It just happened.
(© Phil Smith)
Ginger: That is so cool!

People in the street:
„He's spoiling the area...”
„Lowering the tone of the neighbourhood...”
„He's clashing with our colour scheme...”
„Before you know it the place will be full of greens...”
„Oi, would you get that boy off the street - I'm trying to get home!!”
(© Phil Smith)

Itt az idézetek segítségével arról kértem, hogy beszéljenek, hogy ki mit gondol a zöld kisfiúról.

Végül egy kis szerepjátékra bízattam őket. Játsszanak egy darabbéli kulcsjelenetet, amiről csak sejtjük, hogy megtörtént, de nem láttuk a színpadon! Felvezetésképpen előtte egy kérdés segítette a gyerekeket, hogy elgondolkodjanak azon, mi is történhetett abban a bizonyos jelenetben.

Where does Ginger run to while the others are having the street party? Why did she feel that she had to go there?

What does she have to say to them? Imagine and play that scene between her and Sprout and Uncle.

A további fejezetek is a darabra épültek: váltakozva igyekeztem szórakoztatni és különböző ismereteket átadni, illetve képességet fejleszteni. A következőkben egy-egy feladatot ismertetek a többi fejezetből.

A legszórakoztatóbb talán a *bűvésztűkk fejezet* volt – ez, ugye, magáért beszél. Igyekeztem olyan egyszerű, de nem közismert trükköt választani, amit egy hétéves is könnyen megtanul, de egy tízéves sem tart unalmasnak, s családi, baráti körben is sikert arathat vele. Azért a bűvésztűkk nem csak a darabbéli Hókusz bácsi révén kapcsolódott az előadáshoz, hanem azért is, mert itt is – akár csak a mesebeli varázslónknak és Sproutnak – el kellett valamit (félelem helyett inkább egy doboz cukorkát) tüntetni.

A *közlekedés fejezetben* többek között az „élő utca” („living street”) fogalmával ismertettem meg a gyerekeket. Ez a törekvés (mozgalom) arra irányul, hogy az utca egykori szociális funkcióját visszanyerje, azaz az utca nem csupán az autósoké, hanem a közlekedésen kívül még sok más dologra szolgál. (Ez a fejezet azért is volt fontos számunkra, mert a darab egy hasonló, „utca-visszakövetelő” utcabállal zárul.)

A feladat, amit itt ismertetek, egy skandináv (és azóta brit) példát mutat be, történetesen azt a törekvést, hogy tábla és jelzőrendszer nélküli utcákat hozzanak létre, ekképpen szorítva a közlekedőket alaposabb körültekintésre és az egymásra való jobb odafigyelésre. Az elmélet rövid (fényképekkel illusztrált) ismertetése után arra kértem a gyerekeket, hogy két csoportban érveljenek: az egyik csoport támogassa, a másik ellenezze az ötletet:

A new idea

There is a new idea of how to slow traffic down in a town or city. If you remove all the traffic lights and signs, the drivers have to negotiate between themselves who crosses first at a junction or when to let a passenger cross the road. This way they really have to pay attention to the roads and each other and that will slow the traffic down. They have tried this idea out in Scandinavia and it worked.

EXERCISE: Discuss this idea in two groups. One group should be against it, the other should support it. (Here is some space for your notes.)

Nehéz, kényes, de akut probléma Nagy-Britanniában a menekültek kérdése. Darabunk fő témája ez volt. Ezért is tárgyaltuk külön fejezetben. Szerencsére számos nemzetközi szervezet weboldalán található kifejezetten gyerekeknek szóló anyag erről, így volt honnan válogatnom. (Természetesen a forrást mindig megjelöltem.) De ez az anyagbőség azt is jelentette, hogy a fejezet végén további, a témáról szóló, gyerekeknek szánt könyveket és weboldalakat is tudtam érdeklődő olvasóimnak ajánlani. (Az ajánló minden fejezet végén ott volt.)

A kutatási munkám alatt talákoztam a következő, megdöbbentő adattal: a világon több mint 33 millió (három Magyarországnyi!) menekült él, és ezek fele gyerek!

A *Menekültek* fejezet néhány gyerek személyes történetén keresztül igyekezett a problémát bemutatni. Többek között palesztin menekülttáborokban élő gyerekek leveleit vettem segítségül (a Save The Children szervezet weboldalán található anyagok felhasználásával):

MEET SOME OF THESE CHILDREN

Over half the Palestinian refugees living in the camps are under 15 years old. Many are fourth generation refugees. This means that their parents and grandparents were born in the camps.

Salam is from from Balata refugee camp in the West Bank.⁶

“Hello. My name is Salam and I’m 12 years old. My hometown is Sheikh Moussa, near Jaffa. I have many friends in the camp but I would love to get to know other friends from my original hometown, which I can only see on the map. One day, I am determined to live there. I do not want to live in this camp forever.”

(© Eye to Eye project, Save the Children)

Szövegfeldolgozás, térképismeret (honnan is jöttek ezek a menekült gyerekek), néhány (a menekülttáborbeli életet bemutató) adat összevetése is szerepelt a feladatok között. Végül arra kértem őket, helyezkedjenek bele egy menekült helyzetébe és gondolják végig, ha most nekik hirtelen el kéne hagyniuk az otthonukat, mit vinnének magukkal.

Imagine you have to leave your homeland and go and live somewhere else. You can only take what you can carry in a rucksack. What would you take with you? Make a list next to the rucksack. When you have finished, discuss your choices with your neighbour.

⁶ Az eredeti anyagban itt fénykép is szerepelt, mint ahogy a következő feladatnál egy hátizsák rajza. (A szerk.)

Egy ilyen szomorú és felkavaró fejezet után feloldásképpen következett az origami fejezet. Itt nagyon rövid történeti ismertető illetve szómagyarázat után lépésről lépésre, képekkel illusztrálva tanítottam meg e szép (bár picit bonyolult) figura, a daru elkészítését. (Segítségképpen minden oktatási csomagba tettünk egy előre elkészített darut mintának.)

Ezt zárta a gyerekek jogairól szóló fejezet. (Ez az egyetlen fejezet, ami inkább a nagyobbacska, tehát 9 – 10 éves gyerekeknek szólt.) Azért is találtam fontosnak ezt ismertetni a gyerekekkel, hogy tisztában legyenek azzal, hogy nemzetközileg szavatolt törvény védi őket. Másrészt – még ha alapszinten is – fontosnak vélem, hogy ismerjék a jogaikat, máskülönben honnan tudják, ha azokat valaki megsérti?

Nagyon egyszerűen, nagyvonalakban ismertettük a gyerekek jogainak alapvető téziseit (fajra, nemre, vallásra stb. való különbség nélküli, egyenlő elbánás joga; a gyerekek érdekének előtérbe helyezése a róluk szóló törvényekben; a gyerek testi, lelki és szellemi gyarapodásának biztosítása és védelme; illetve a vélemény kifejezésének joga a gyerekeket illető döntések előtt). Ezt követően egy hányatott életű etióp testvérpár igaz történetét meséltük el röviden szüleik elvesztésétől örökbefogadásukig. A feladat az volt, hogy azokat a helyeket keressék meg a szövegben, ahol a gyerekek valamilyen joga sérült:

Do you know your rights?

Look at the story of Meseret and her brother and sister. Highlight in the text those parts which show that the following rights of Meseret's were threatened after she became an orphan. When you have finished, discuss your findings with your neighbour.

- *The right to care and well being*
- *The right to be protected from injury*
- *The right not to have to work so hard that you have no time for relaxation and free time*
- *The right to an education*
- *The right not to have to work so hard that it affects your education and development*
- *The right to have your views listened to about things that affect you*
- *The right to have your best interests at the top of the list*

In Ethiopia, 15 year-old Meseret, her 11 year-old brother, Besufekad and little sister Tezerash Tilahun lost both their parents to illness. So they moved in with their half-brother and his wife.

"But I saw that things were not good," says Masresha, a local teacher. "The half-brother is poor and does not have steady work. He also drinks, and the children told me that he beat them. His wife made them work hard, and they had no time for school."

Things came to a head when Masresha found out that the half-brother was making arrangements for Meseret to get married without asking her.

So Masresha packed up the children's few belongings and moved them into her own home, where they have been living ever since.

(Source: Unicef)

Talán ez volt oktatási csomagunk legnehezebb része, de két okból is fontosnak tartottam egy ilyen fejezetet. Egyfelől a téma jelentősége miatt, másfelől mert nagyon különböző a 7-10 éves korosztály. Úgy éreztem, hogy az érettebb, e témára fogékonyabb gyerekeknek is kell, hogy érdekes anyagot kínáljak. Azt már úgyis a pedagógus dönti el, mikor, miből, mennyit használ fel az oktatási csomagból.

Hiszen a cél ez volt, hogy a csomagban ki-ki találja meg a kedvére (és a tanítványai kedvére) valót, hogy aztán tanítási órán, „napköziben”, odahaza azt a részt hasznosítsák, amire szükségük vagy kedvük van. Főként közös (kisebb illetve nagyobb) csoportos munkákat, beszélgetéseket javasoltunk, de volt olyan feladatunk is, ami egyedül is megoldható volt. Nem akartunk iskolásdit játszani, de az iskolát akartuk segíteni. (Ezért a tanárok kezébe kerülő csomagban a teljes se-

gédanyagot tartalmazó CD is volt, hogy segítségével az iskola számítógépén kedvükre igazíthassák és sokszorosíthassák az anyagot.)

Most, hogy a bemutatón már túl vagyunk, és tucatnyi iskola használja az anyagunkat, még azért cseppet izgulok, vajon mit szólnak a gyerekek (és a pedagógusok) a csomagunkhoz. Remélem, az ismereteken túl sikerült megmutatnunk, hogy a művészi érték mellett még mennyi gondolatot rejt egy színházi előadás. És hogy hogyan tanulhatunk a színház segítségével. Érdeklődve várom, milyen visszajelzéseket kapunk majd az iskoláktól. Annyit már tudunk: a darabot szeretik a gyerekek.

Színház – kívülről és belülről

– néhány színházi nevelési projektről –

Vatai Éva

Az utóbbi hónapokban részt vehettem néhány olyan színházi nevelési projektben, amelyeknek tartalmát a francia partnerekkel egyeztetve, igények és lehetőségek szerint választottuk.¹ Mindkettőben kb. tíz, franciául megfelelően tudó leőweys² diák vett részt, akik francia nyelven játszanak, vagy franciául tanulják a dráma tantárgyat.³

Időnként a külföldi fesztiválokön való részvétel, illetve a pécsi fesztivál szervezése mellett lehetőségünk nyílik arra, hogy szétnézzünk a világban, s betekinthessünk más országokban működő színházi műhelyekbe, rendezvényekbe. Tavaly a Vaison la Romaine-i Antik Fesztivál vendégei lehettünk, ahol az ókori színjátszás hagyományainak élesztgetésével, az ókori életet kóstolgatva (pl. konyhai specialitások, tikkasztó meleg, tücsökhang, szabadtéri színházi előadások) egy hetet tölthettünk az ókori rómaiak szeretett provanszi városában.

Utazásaink során megnyíltak előttünk olyan párizsi és avignoni műhelyek, mint Ariane Mnouchkine Théâtre du Soleil-e, Michèle Addala montclari hátrányos helyzetű, bevándorló fiataloknak szervezett színjátszó klubjából kinőtt profi társulata (akik épp akkor kaptak új próba- és bemutatóhelyet egy régi, külvárosi szerelőműhelyben), a magyar származású Alain Timarnak és a világ különböző országaiból toborzott alkalmi társulatának próbaterme, vagy a „francia színház lázadójának”, Gérard Gélas-nak Chêne Noir nevű – még ma is heves politikai töltetű – színháza.

Provence, a fesztiválok földje

A világnak talán nincs még egy zuga, ahol nyáron ennyi fesztivált rendeznének. Csupán 60 km-nyi távolságot ölel át az a három, egy időben rendezett fesztivál is, amelyek között ingáztunk: az Orange-i Operafesztivál, a Vaison la Romaine-i Táncfesztivál és az Avignoni Színházi Fesztivál. Munkabázisunk az avignoni fesztiválon volt, a másik kettőből csak ízelítőt kaptunk.

Az avignoni fesztivál – évek óta lehetőségem van tapasztalni – minden évben nagy kihívást jelent. A szervezőknek, mert több százezer idevándorló szakmabelit és kultúruristát kell ellátniuk nívós és jól szervezett programokkal. A nézőknek, mert nehéz a választás a közel 800 előadás és kísérőprogram között. Az idei meghívott „társult művész” a belga származású Jan Fabre volt, aki installációival, performanszaival, koreográfiáival és rendezéseivel sokszor döbbsentette már meg a művészvilágot. Az ő általa ajánlott művészbarátok (Marina Abramovic, Delcuvelierie, Peyret, Colas stb.) alkotásai töltötték ki az IN játszóhelyeit. Így – követve a fesztivál létrehozói-

¹ A programok tervezésében és lebonyolításában nagy segítségemre volt francia részről Marina Aznar (Vaucluse megye nemzetközi referense) és Anne Gagniard (Oragne-i tanár, a Radio Mixe riportere és szerkesztője), Michel Zanotti (színházpedagógus), magyar részről pedig Bús Éva, tanár-kollégám.

² Leőwey Klára Gimnázium, Pécs

³ Három éven keresztül évi 36 órában, csoportbontásban.